

دانشگاه مازندران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته حقوق جزا و جرم شناسی

عنوان:

حمایت کیفری از اموال تاریخی، فرهنگی در ایران

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر ابوالحسن شاکری

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر کیومرث کلانتری

نگارش :

حسن خدابخشی پالندی

شهریور ۱۳۸۸

« اولم یسیروا فی الارض فینظروا کیف کان عاقبه الذین من قبلهم کانوا اشد منهم قوه و آثاروا الارض و عمروها اکثر ممّا عمروها و جاءتهم رسلهم بالبینات فما کان الله لیظلمهم و لکن کانوا انفسهم یظلمون »

(قرآن کریم ، سوره مبارکه روم ، آیه ۹)

« آیا در زمین سیر نکردند تا عاقبت کار پیشینیان را ببینند که از اینها بسیار توانا تر بودند و پیش از اینها در زمین کشتزار و عمارت برافراشتند و رسولان خدا با آیات و معجزات برای هدایت آنان آمدند و خدا درباره آنان هیچ ستم نکرد بلکه آنان خود، در حق خویش ستم کردند»

تقدیم به پدر و مادرم و همه کسانی که علم را به من آموختند.

حال که نگارش این پایان نامه با یاری خداوند متعال به پایان رسید بر خود فرض می دانم از جناب آقای دکتر ابوالحسن شاکری که به عنوان استاد راهنما با سعه صدر صمیمانه اینجانب را در تهیه و تبویب این پایان نامه راهنمایی و ارشاد فرمودند و همچنین از استاد محترم مشاور، جناب آقای دکتر کیومرث کلانتری به جهت توصیه ها و پیشنهادات و مساعدتشان و همینطور از سرکار خانم سوسن چراغچی و جناب آقای دیوسالار، کارشناسان محترم سازمان میراث فرهنگی کشور که با عنایت خاص خود اینجانب را یاری نمودند، تشکر و قدردانی نمایم .

همچنین وظیفه خود می دانم از اساتید داور جناب آقای دکتر سید ابراهیم قدسی و جناب آقای دکتر حمید ابهری که در نهایت صمیمیت و دقت نظر در اصلاح پایان نامه اینجانب مساعدت فرمودند و زحمت قضاوت پایان نامه را برعهده داشتند و همینطور جناب آقای دکتر اصغری به عنوان نماینده تحصیلات تکمیلی، کمال تشکر و امتنان را بنمایم .

چکیده

اموال تاریخی، فرهنگی به اموالی گفته می شود که از نظر علمی، تاریخی، فرهنگی، باستان شناسی، دیرین شناسی و هنری حائز اهمیت بوده و بیش از یکصد سال از تاریخ ساخت یا ایجاد آن گذشته باشد. میراث فرهنگی از مسائل مستحدثه بوده و سابقه فقهی ندارد. جرائم قابل ارتکاب علیه اموال تاریخی، فرهنگی احصاء شده در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ که در حقیقت در ردیف جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی هستند و در مواد ۵۵۸ الی ۵۶۹ قانون مرقوم مورد حکم قرار گرفته اند عبارتند از: تخریب، تزلزل بنیان، حفاری، کاوش، عدم تحویل اموال مکشوفه، خرید و فروش، تجاوز، تعمیر، تغییر، توسعه، سرقت، خرید مال مسروقه، اخفای آن، قاچاق، انتقال و تغییر نحوه استفاده .

با توجه به اینکه تمامی جرائم قابل ارتکاب علیه اموال تاریخی، فرهنگی موضوع مواد فوق که در فصل نهم از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مورد حکم قرار گرفته اند، تخریب نمی باشند انتخاب عنوان «تخریب اموال تاریخی، فرهنگی» برای فصل مزبور از سوی قانونگذار نادرست است .

رکن مادی اکثریت قریب به اتفاق این جرائم فعل مثبت مادی بوده و ترک فعل رکن مادی آنها را تشکیل نمی دهد. بعضی از این جرائم ممکن است توسط مالک آثار به فعلیت برسند و مالکیت مانعی برای مجرمیت مالک نیست. از نظر رکن روانی تمامی جرائم مزبور عمدی بوده و رکن روانی اکثر آنها تنها از سوء نیت عام تشکیل می شود. مقنن عدم اطلاع مالک از ثبت اثر را عاملی برای معافیت وی از کیفر تلقی نموده است. به استثناء جرم قاچاق، در هیچ یک از این جرائم، شروع به جرم، به عنوان جرم محسوب نگردیده است. جرائم مورد بحث از جمله جرائم قابل گذشت معرفی شده و می توانند مشمول مرور زمان نیز واقع گردند. مرجع صالح رسیدگی به جرائم یاد شده، به استثناء جرم قاچاق که در صلاحیت دادگاه انقلاب است، محاکم عمومی می باشد .

البته آنچه مسلم است اینکه مواد قانونی موجود حمایت و صیانت کیفری کامل، جامع و مانع از میراث فرهنگی را نمی توانند تأمین نمایند و تغییر و اصلاح سیاست کیفری در این زمینه لازم است .

کلید واژه: اموال تاریخی، فرهنگی، میراث فرهنگی

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
مقدمه.....	۱.....
بیان مسئله.....	۴.....
سؤالات تحقیق.....	۶.....
فرضیات تحقیق.....	۶.....
اهداف تحقیق.....	۶.....
روش تحقیق.....	۷.....

بخش اول

کلیات.....	۸.....
------------	--------

فصل اول

تعاریف.....	۹.....
مبحث اول- حمایت.....	۹.....
مبحث دوم- اموال فرهنگی.....	۱۲.....
مبحث سوم- اموال تاریخی.....	۱۵.....
مبحث چهارم- میراث فرهنگی.....	۱۶.....

فصل دوم

مبانی حمایت از اموال تاریخی، فرهنگی در ایران.....	۱۷.....
مبحث اول- مبانی فقهی حمایت از اموال تاریخی، فرهنگی.....	۱۷.....
گفتار اول- کتاب (قرآن کریم).....	۱۸.....
گفتار دوم- سنت.....	۲۰.....
مبحث دوم- مبانی حقوقی حمایت از اموال تاریخی، فرهنگی.....	۲۱.....
گفتار اول- حمایت از حقوق مالکانه.....	۲۱.....
گفتار دوم- حمایت از منافع اجتماع.....	۲۲.....

- مبحث سوم- اهمیت اموال تاریخی، فرهنگی..... ۲۵
- گفتار اول - بعد تاریخی ۲۶
- گفتار دوم- بعد فرهنگی ۳۰
- گفتار سوم- بعد اقتصادی..... ۳۲
- گفتار چهارم- بعد گردشگری ۳۴

فصل سوم

- تاریخچه تقنینی حمایت کیفری از اموال تاریخی، فرهنگی..... ۳۵
- مبحث اول- مقررات پیش از انقلاب..... ۳۵
- گفتار اول- قانون مجازات عمومی ۱۳۰۴..... ۳۶
- گفتار دوم- قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹..... ۳۶
- گفتار سوم- قانون الحاق ماده ۱۲۷ مکرر به قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۴۷..... ۳۷
- گفتار چهارم- قانون خرید اراضی و ابنیه و ... مصوب ۱۳۴۷..... ۳۷
- گفتار پنجم- قانون ثبت آثار ملی مصوب ۱۳۵۲..... ۳۸
- مبحث دوم- مقررات پس از انقلاب..... ۳۹
- گفتار اول- لایحه قانونی راجع به... مصوب ۱۳۵۸..... ۳۹
- گفتار دوم- اصل ۸۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸..... ۳۹
- گفتار سوم- قانون راجع به مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۶۲..... ۴۰
- گفتار چهارم- قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۴..... ۴۰
- گفتار پنجم- قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷..... ۴۰
- گفتار ششم- قانون مجازات اخلاک‌گران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹..... ۴۱
- گفتار هفتم- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵..... ۴۱
- گفتار هشتم- قانون ضرورت اخذ مجوز برای ساخت،... فلزیاب مصوب ۱۳۷۹..... ۴۲
- مبحث سوم- جایگاه جرائم علیه اموال تاریخی، فرهنگی..... ۴۲

بخش دوم

۴۷..... بررسی جرائم علیه اموال تاریخی، فرهنگی

فصل اول

۵۰..... تخریب اموال تاریخی، فرهنگی

۵۱..... مبحث اول- رکن قانونی

۵۲..... مبحث دوم- رکن مادی

۵۲..... گفتار اول- رفتار مجرمانه

۵۵..... گفتار دوم- موضوع جرم

۶۳..... گفتار سوم- وسیله ارتکاب جرم

۶۴..... گفتار چهارم- نتیجه ی جرم

۶۴..... گفتار پنجم- سایر شرایط و اوضاع و احوال

۶۷..... مبحث سوم- رکن معنوی

۷۱..... مبحث چهارم- مجازات

فصل دوم

۷۳..... سرقت، خرید یا پنهان کردن اشیاء و لوازم و ...

۷۴..... مبحث اول- رکن قانونی

۷۴..... مبحث دوم- رکن مادی

۷۴..... گفتار اول- سرقت

۷۴..... الف (رفتار مجرمانه

۷۶..... ب (موضوع جرم

۷۸..... ج) وسیله ارتکاب جرم

۷۸..... د) نتیجه جرم

۷۸..... و (سایر شرایط و اوضاع و احوال

۸۵..... گفتار دوم- خرید یا پنهان کردن مال مسروقه

۹۱..... مبحث سوم - رکن معنوی

مبحث چهارم - مجازات ۹۲

فصل سوم

تزلزل بنیان آثار تاریخی، فرهنگی ۹۳

مبحث اول - رکن قانونی ۹۳

مبحث دوم - رکن مادی ۹۴

گفتار اول - رفتار مجرمانه ۹۴

گفتار دوم - موضوع جرم ۹۶

گفتار سوم - وسیله ارتکاب جرم ۱۰۰

گفتار چهارم - نتیجه جرم ۱۰۱

گفتار پنجم - سایر شرایط و اوضاع و احوال ۱۰۱

مبحث سوم - رکن معنوی ۱۰۸

مبحث چهارم - مجازات ۱۱۱

فصل چهارم

قاچاق اموال تاریخی، فرهنگی ۱۱۲

مبحث اول - رکن قانونی ۱۱۳

مبحث دوم - رکن مادی ۱۱۵

گفتار اول - رفتار مجرمانه ۱۱۵

گفتار دوم - موضوع جرم ۱۱۹

گفتار سوم - وسیله ارتکاب جرم ۱۱۹

گفتار چهارم - نتیجه جرم ۱۲۰

گفتار پنجم - سایر شرایط و اوضاع و احوال ۱۲۰

مبحث سوم - رکن معنوی ۱۲۴

مبحث چهارم - مجازات ۱۲۶

مبحث پنجم - شروع به جرم ۱۳۰

فصل پنجم

- حفاری و کاوش غیر مجاز- خرید و فروش اموال تاریخی، فرهنگی..... ۱۳۴
- مبحث اول- رکن قانونی ۱۳۵
- مبحث دوم- رکن مادی ۱۳۸
- گفتار اول- حفاری و کاوش ۱۳۸
- الف) رفتار مجرمانه ۱۳۸
- ب) موضوع جرم ۱۴۰
- ج) وسیله ارتکاب جرم..... ۱۴۳
- د) نتیجه جرم..... ۱۴۹
- و) سایر شرایط و اوضاع و احوال ۱۴۹
- گفتار دوم- عدم تحویل اموال تاریخی، فرهنگی..... ۱۵۴
- الف) رفتار مجرمانه ۱۵۴
- ب) موضوع جرم..... ۱۵۵
- ج) وسیله ارتکاب جرم..... ۱۶۰
- د) نتیجه جرم..... ۱۶۰
- و) سایر شرایط و اوضاع و احوال..... ۱۶۱
- گفتار سوم - خرید و فروش اموال تاریخی، فرهنگی..... ۱۶۲
- الف) رفتار مجرمانه ۱۶۲
- ب) موضوع جرم ۱۶۳
- ج) وسیله ارتکاب جرم..... ۱۶۵
- د) نتیجه جرم ۱۶۵
- و) سایر شرایط و اوضاع و احوال ۱۶۶
- مبحث سوم- رکن معنوی ۱۶۹
- مبحث چهارم- مجازات ۱۷۰

فصل ششم

- تجاوز به اراضی، تپه ها و اماکن تاریخی، مذهبی..... ۱۷۲
- مبحث اول- رکن قانونی..... ۱۷۲
- مبحث دوم- رکن مادی..... ۱۷۳
- گفتار اول- رفتار مجرمانه..... ۱۷۳
- گفتار دوم- موضوع جرم..... ۱۷۴
- گفتار سوم- وسیله ارتکاب جرم..... ۱۷۴
- گفتار چهارم- نتیجه جرم..... ۱۷۴
- گفتار پنجم- سایر شرایط و اوضاع و احوال..... ۱۷۵
- مبحث سوم- رکن معنوی..... ۱۸۰
- مبحث چهارم- مجازات..... ۱۸۲

فصل هفتم

- تعمیر، تغییر، تجدید و... اماکن فرهنگی، تاریخی..... ۱۸۲
- مبحث اول- رکن قانونی..... ۱۸۳
- مبحث دوم- رکن مادی..... ۱۸۳
- گفتار اول- رفتار مجرمانه..... ۱۸۳
- گفتار دوم- موضوع جرم..... ۱۸۴
- گفتار سوم- وسیله ارتکاب جرم..... ۱۸۵
- گفتار چهارم- نتیجه جرم..... ۱۸۶
- گفتار پنجم- سایر شرایط و اوضاع و احوال..... ۱۸۶
- مبحث سوم- رکن معنوی..... ۱۹۲
- مبحث چهارم- مجازات..... ۱۹۳

فصل هشتم

- انتقال اموال فرهنگی، تاریخی غیرمنقول به غیر..... ۱۹۴
- مبحث اول- رکن قانونی..... ۱۹۴
- مبحث دوم- رکن مادی..... ۱۹۵
- گفتار اول- رفتار مجرمانه ۱۹۵
- گفتار دوم- موضوع جرم..... ۱۹۶
- گفتار سوم- وسیله ارتکاب جرم ۱۹۷
- گفتار چهارم- نتیجه جرم..... ۱۹۷
- گفتار پنجم- سایر شرایط و اوضاع و احوال ۱۹۸
- مبحث سوم- رکن معنوی ۲۰۴
- مبحث چهارم- مجازات ۲۰۴

فصل نهم

- تغییر نحوه استفاده از ابنیه فرهنگی و تاریخی..... ۲۰۵
- مبحث اول- رکن قانونی..... ۲۰۵
- مبحث دوم- رکن مادی..... ۲۰۵
- گفتار اول- رفتار مجرمانه ۲۰۶
- گفتار دوم- موضوع جرم ۲۰۷
- گفتار سوم- وسیله ارتکاب جرم..... ۲۰۷
- گفتار چهارم- نتیجه جرم ۲۰۷
- گفتار پنجم- سایر شرایط و اوضاع و احوال ۲۰۸
- مبحث سوم- رکن معنوی ۲۰۹
- مبحث چهارم- مجازات ۲۱۰

بخش سوم

آئین دادرسی مربوط به جرائم علیه اموال تاریخی فرهنگی..... ۲۱۱

فصل اول

مرجع صالح به رسیدگی..... ۲۱۱

فصل دوم

طرفین دعوی در جرائم علیه اموال تاریخی، فرهنگی..... ۲۱۴

مبحث اول- شاکی یا مدعی خصوصی در جرائم علیه اموال تاریخی..... ۲۱۴

مبحث دوم- مرتکبین (متهمین) جرائم علیه اموال تاریخی، فرهنگی..... ۲۱۹

گفتار اول - اشخاص حقیقی..... ۲۱۹

گفتار دوم- اشخاص حقوقی..... ۲۲۲

فصل سوم

قابل گذشت بودن جرائم علیه اموال تاریخی، فرهنگی..... ۲۲۶

فصل چهارم

مرور زمان..... ۲۳۳

فصل پنجم

عامل معافیت از مجازاتها..... ۲۳۷

- نتیجه گیری..... ۲۴۰

- پیشنهادات..... ۲۴۷

فهرست منابع..... ۲۵۴

مقدمه :

یکی از بزرگترین افتخارات ما ایرانیان دارا بودن پیشینه ی عظیم تاریخی و آثار ارزشمند بجا مانده از قرون و اعصار گذشته این مرزو بوم است. تنوع، برجستگی و کثرت این آثار به قدری است که کشور ما را در ردیف ده کشور اول جهان از نظر باستانی قرار داده است^۱. شرایط طبیعی و موقعیت خاص جغرافیایی کشور ما از یک طرف و روابط ساکنان آن با همسایگان و مهاجرت‌هایی که در طی قرون و اعصار متمادی بوجود آمده، از طرف دیگر سبب شده تا در نواحی مختلف تمدن‌هایی به اشکال گوناگون تجلی نماید.

تصویر نقوش روی سفاله های هزاره پنجم و ششم قبل از میلاد، ذوق هنری و درک طبیعت مردم این سرزمین را بازگو می کند. خلق آثار فلزی و هنری و ابداع سبک‌های قالب گیری، قلم زنی، تراش، حکاکی و لعاب کاری جایگاه ویژه ای در تاریخ صنایع به ما اختصاص داده و شاهکارهای معماری این سرزمین، ابتکارات و شیوه های فنی قابل توجهی را به هنر معماری جهان ارزانی داشته است. صنعتگر ایرانی، ترکیبی از فلزات مختلف را در لرستان در سه هزار سال پیش به جهان صنعت عرضه نمود که امروز بعد از این همه سال از زیر خاک مرطوب بیرون می آید و ذره ای فساد و خوردگی بر روی آن مشاهده نمی شود، عقیق لوله ای شکل را که طول آن متجاوز از ده سانتی متر است چنان ماهرانه به نازکی مو، سوراخ کرده اند که امروز تنها به کمک ابزارهای پیشرفته و لیزری قادر به انجام آن خواهیم بود^۲.

امروزه عوامل متعدد داخلی و خارجی از قبیل قاچاق، کاوش‌های غیرعلمی و پنهانی، سرقت، تخریب و ... این آثار گرانبها را مورد تهدید جدی قرار داده اند. باید توجه داشت که نابودی یک اثر فرهنگی و تاریخی که بیانگر هویت و شناسنامه یک ملت و نشان دهنده روابط اجتماعی، حاکمیت سیاسی و رونق اقتصادی در گذشته می باشد به هیچ طریق قابل جبران نبوده و خسارات وارده به آن همیشگی خواهد بود.

^۱ - ابوترابیان، حسین، فرهنگ و توسعه فرهنگی، گزارشنامه انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، شماره ۴، سال ۱۳۷۴، ص ۳.

^۲ - عزیززاده، قربان، تاریخچه اموال فرهنگی، مجله موزه ها، شماره ۷، اسفندماه ۶۵، ص ۲.

بنابراین موضوع حمایت از اموال تاریخی، فرهنگی در جهت منافع بشری از ویژگیهای مشترک سیاست داخلی کشورها محسوب می شود. برای مقابله با انهدام آثار فرهنگی، تاریخی، نیاز به اقدامی قاطع از طریق اتخاذ تدابیر مناسب دارد. این هدف تحقق نخواهد یافت مگر اینکه همکاری و هماهنگی لازم چه در سطح ملی میان ارگانهای مسئول و چه در سطح بین المللی میان دولتها بوجود آید. مبارزه با این عوامل بیش از پیش مورد توجه صاحب نظران و مسئولین فرهنگی جوامع متعدد قرار گرفته و با گسترش تکنولوژی، حمایت از این آثار موضوع علوم و تحقیقات متعدد همچون باستان شناسی، جمعیت شناسی، مردم نگاری، موزه داری و حقوق قرار گرفته تا دست اندرکاران این علوم با اتخاذ تدابیر و راهکارهای مناسب در رفع خطر از این میراث اصیل گامهایی برداشته و آن را به نسل آینده منتقل نمایند. در این بین حقوق به عنوان مهمترین ابزار اجتماعی در تنظیم روابط اجتماعی نقش مهمتری را به عهده دارد و با توجه به گستردگی موضوعات مربوط به اموال تاریخی، فرهنگی، بررسی آن از ابعاد حقوقی مختلف می تواند به عمل آید، اما حقوق کیفری با توجه به ویژگی خاصی که دارد که همانا جنبه الزام آور و ضمانت اجرایی آن است از کارایی بیشتری برخوردار است .

حمایت از اموال تاریخی، فرهنگی زمانی کاملاً تحقق خواهد یافت که به نحو جدی با تخطی نسبت به آن برخورد شود. کاملاً مشهود است که حقوق، بویژه حقوق کیفری، تنها ابزاری نمی باشد که موفقیت در این زمینه را تضمین کند. جهت کارآمد بودن، بر مبنای اصل قانونی بودن جرم و مجازات، حقوق کیفری باید به قدر کافی منطبق با واقعیات زمان خود باشد تا بتواند به ایفاء نقش بازدارنده بپردازد .

قوانین و مقررات ایران در ارتباط با جرائم علیه اموال تاریخی، فرهنگی مسیر پرفراز و نشیبی را پشت سر گذاشته است. اولین قانون در این زمینه در سال ۱۳۰۴ به تصویب رسید. قانون مجازات عمومی صریحاً حکم تخریب آثار ملی و مذهبی را بیان نمود و بر اساس ماده ۱۲۷ این قانون، تخریب اماکن مذهبی و

تاریخی جرم و مشمول مجازات در نظر گرفته شده است. متعاقب آن قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹ به تصویب رسید .

در قانون فوق الذکر انواع جرایم عبارت بودند از : منهدم کردن یا خرابی وارد آوردن به اموال و آثار تاریخی، فرهنگی ، متزلزل ساختن بنیان این آثار و حفاری و کاوش و قاچاق و خارج نمودن این آثار به خارج از کشور .

این جرایم بعدها مورد توجه بیشتر مقنن قرار گرفت و ضمانت اجرای شدیدتری اتخاذ گردید. در قانون الحاق ماده ۱۲۷ مکرر به قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۴۷، در ماده ۲ موضوع سرقت و خرید و فروش اموال مسروقه مطرح و به جمع جرائم قانون سابق افزود .

با تصویب قانون تعزیرات در سال ۱۳۶۲، جرائم علیه اموال تاریخی، فرهنگی مورد توجه افزونتری قرار گرفت و مقنن در دو ماده و چند تبصره جرائم مربوط را احصاء و مجازاتهای هریک را با تدقیق مضاعف پیش بینی نمود .

به دلیل اهمیت فراوان حفظ و حراست اموال تاریخی، فرهنگی از یک طرف و گسترش روزافزون ارتکاب این جرایم از طرف دیگر، موضوع دخالت مقنن را ایجاب نمود، لذا در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۲ فصل نهم قانون مجازات اسلامی در ارتباط با جرایم علیه اموال تاریخی، فرهنگی به تصویب رسید. اهم جرایم این فصل، تخریب و قاچاق اموال تاریخی، فرهنگی ، حفاری غیرمجاز ، انتقال اموال تاریخی، فرهنگی و... می باشد .

بیان مسئله :

میراث فرهنگی و اموال تاریخی هر کشور یکی از اساسی ترین ارکان تحکیم هویت، ایجاد خلاقیت و خودباوری ملی است. پژوهش در زمینه های مختلف آن موجب روشن شدن ابهامات تاریخی، شناخت ارزشهای حاصل از حیات طولانی جامعه و تسری ارزشهای اصیل نهفته در میراث فرهنگی به حیات امروزی جامعه می شود و بالقوه قادر به تعیین مرزهای فرهنگی جوامع بشری بوده و حداقل یکی از عوامل اصلی بازشناسی ملتها و کشورها از یکدیگر است .

شرایط طبیعی، وسعت زمین، موقعیت ژئوپولیتیک و مهاجرت‌هایی که طی قرون متمادی صورت گرفته است سبب پیدایش تمدنهای متعددی در نواحی مختلف ایران شده است. تمدن کهن، غنی و پربار ایران در عرصه های مختلف هنر و فرهنگ، شاهکارهای بی نظیری به جهان هنر و فرهنگ ارزانی داشته است و به همین دلیل و به خاطر انگیزه های آزمندانه هیچ وقت از تعرض و دستبرد و غارت مصون نبوده است .

لذا سرمایه عظیم معنوی و فرهنگی ناشی از این تاریخ و تمدن بی نظیر، توجه و حمایتی جدی، درخور، عمیق و همه جانبه را می طلبد. اولین اقدامات حقوقی در راستای قانونمند ساختن فعالیتهای مربوط به میراث فرهنگی از سال ۱۳۰۹ شروع شد. اولین قانون نسبتاً جامع ناظر به میراث فرهنگی در سال ۱۳۰۹ و تحت عنوان «قانون راجع به حفظ آثار ملی» تصویب گردید که با اصلاحات بعدی آن، هنوز هم از اعتبار قانونی برخوردار است و آخرین قانون راجع به میراث فرهنگی «قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری» مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۲۳ است. اما حضور میراث فرهنگی و اموال تاریخی در حقوق بین الملل با تأخیر بیشتری انجام گرفت. اولین معاهدات جهانی در حیطه اموال تاریخی، فرهنگی در سال ۱۸۹۹ و ۱۹۰۷ و به منظور حفاظت از میراث فرهنگی در قبال صدمات ناشی از جنگ شکل گرفت و در نهایت به تدوین معاهده ۱۹۵۴ لاهه و پروتکل ۱۹۹۹ منجر شد .

کنوانسیون مذکور مورد اصلاح و بازنگری جدی واقع شد و کنفرانس دیپلماتیک تدوین معاهده جدید و مکمل کنوانسیون مذکور در اوایل سال ۱۹۹۹ میلادی تشکیل شد .

تخصصی تر شدن امور مربوط به اموال تاریخی، فرهنگی با توجه به ضرورت همکاری های بین المللی علاوه بر معاهدات ذکر شده و معاهدات دیگر، به ایجاد سازمانهای بین المللی تخصصی در عرصه های مختلف میراث فرهنگی منجر شد. سازمانهای ایکوم، ایکوموس و ایکروم در زمینه های حفاظت، پژوهش و معرفی میراث فرهنگی در سطح جهانی فعالیت داشته و توصیه نامه ها و منشورهای بین المللی متعددی را در زمینه های مختلف مربوط به اموال تاریخی، فرهنگی تدوین و منتشر نموده اند^۱.

آنچه مطمع نظر است، کنوانسیون های بین المللی، معاهدات منطقه ای متعدد و سازمانهای بین المللی فعال، امروزه امور بین المللی مبتلا به میراث فرهنگی را قانونمند ساخته و همکاری های بین المللی و منطقه ای را برای حفاظت از اموال تاریخی، فرهنگی بشری سازماندهی می کنند. اما با این همه رهنمودها باز هم تعداد اشیای تاریخی که از کشور ایران خارج می شوند و یا مورد تعرض و دستبرد قرار می گیرند کم نیست و حتی موج غارت و تخریب اموال تاریخی، فرهنگی در سالهای اخیر چنان گسترده شده که موضوع بحث محافل داخلی و بین المللی شده است .

محقق در پی بررسی مسائلی از قبیل تناسب یا عدم تناسب قوانین ایران با استانداردهای بین المللی، جامعیت یا عدم جامعیت قانون در حمایت از اموال تاریخی، فرهنگی و عندالاقضاء ارائه راهکارهای مناسب و مؤثر می باشد .

^۱ - صمدی، یونس، میراث فرهنگی در حقوق داخلی و بین الملل، ج ۲، سازمان میراث فرهنگی کشور، اداره کل آموزش، انتشارات و تولیدات فرهنگی، ۱۳۸۲، ص ۸ .

سؤالات پژوهش :

- ۱- آیا در قانون تعزیرات سال ۱۳۷۵، خرید و فروش اشیاء عتیقه ی قلبی جرم دانسته شده است ؟
- ۲- آیا می توان برای اشخاص حقیقی در خصوص جرایم علیه آثار تاریخی، فرهنگی ، حق شکایت کیفری قائل شد ؟

- ۳- آیا قانون تعزیرات سال ۱۳۷۵ در امر حمایت از میراث فرهنگی و آثار باستانی ، اموال تاریخی را که به صورت ارث به نسل حاضر منتقل شده اند تحت شمول قرار می دهد ؟

فرضیات پژوهش :

- فرضیه هایی که چنین تحقیق و بررسی را ایجاب کرده است، اثبات یا رد موارد زیر است :
- ۱- خرید و فروش اشیای قلبی در قانون تعزیرات عنوان مجرمانه ندارد .
 - ۲- اشخاص حقیقی حق شکایت کیفری راجع به جرایم علیه اموال تاریخی، فرهنگی را ندارند .
 - ۳- قانون تعزیرات سال ۷۵ در حمایت از اموال تاریخی، فرهنگی جامعیت لازم را دارا نبوده و در زمینه توارث و کسی که مالکیت قانونی بر اشیای تاریخی دارد خلأ قانونی وجود دارد .

اهداف پژوهش :

- ۱- یادآوری و جلب توجه بیشتر به ارزش و اهمیت اموال تاریخی، فرهنگی .
- ۲- شناسایی و شناساندن تعاریف و مفاهیم و مصادیق اموال تاریخی، فرهنگی .
- ۳- بررسی و تبیین جرائمی که به موجب قوانین کیفری علیه اموال تاریخی، فرهنگی به وقوع می پیوندد .
- ۴- بررسی، تدقیق و استخراج نقاط قوت و ضعف و نمایاندن خلأهای قانونی به قانونگذار تا شاید قانونگذار برای رفع مشکلات موجود در این زمینه قانون کاملتری وضع نماید .
- ۵- تهیه و فراهم آوردن مجموعه ای تخصصی و منظم در ارتباط با حمایت کیفری از اموال تاریخی ، فرهنگی و جرایم علیه میراث فرهنگی به منظور دسترسی آسان دانشجویان، دادرسان، وکلا و دوستداران